

Bijdrage eerste ronde voorzitter Commissie van Rapporteurs; Begrotingsbehandeling NvW 2026 [Rabindre Parmessar]

Voorzitter,

Vandaag behandelen wij niet zomaar een begroting.

Eind november was het parlement gereed om de ingediende begrotingen 2026 te behandelen. Inmiddels is duidelijk geworden dat de regering op verschillende terreinen met grote uitdagingen is geconfronteerd. Niet in de laatste plaats op financieel gebied. Tegen die achtergrond heeft de regering het noodzakelijk geacht de begrotingen aan te passen via een Nota van Wijziging.

Wij hebben de Nota van Wijziging, het Staatsschuldenplan en het Financieel Jaarplan ontvangen. De afgelopen weken hebben wij ons voorbereid op een zorgvuldige behandeling. Ik spreek mijn waardering uit voor de inzet van de medewerkers van De Nationale Assemblée, de regering, de leden van DNA en in het bijzonder de voorzitters en leden van de vaste commissies die hebben bijgedragen aan de voorbereiding van deze behandeling.

Ook in mijn rol als voorzitter van de Begrotingscommissie heb ik gemerkt dat veel collega's, binnen en buiten de commissie, serieus hebben meegewerkt om deze behandeling inhoudelijk goed voor te bereiden. Daarvoor spreek ik mijn dank uit. Uit de besprekingen en uit de stukken blijkt dat bijna alle ministeries aangeven meer middelen nodig te hebben om hun programma's uit te voeren. Veel ministeries zitten met achterstallige betalingen, opgebouwde verplichtingen en forse investeringsachterstanden.

Dat is de werkelijkheid waarmee wij vandaag te maken hebben. Maar tegelijkertijd bedraagt het begrotingstekort in de Nota van Wijziging al 5,1 procent van het BBP. Naar mijn oordeel is er daarom geen ruimte om het begrotingstekort verder op te trekken. Dat betekent dat er scherpe prioriteiten moeten worden gesteld. Wij wensen deze begrotingen uiterlijk op 13 juli goed te keuren. Als wij rekening houden met de maand december, blijven er feitelijk slechts vijf maanden over voor effectieve uitvoering. Ik vraag hiervoor nadrukkelijk uwer aandacht.

Niet alles kan tegelijk. Niet alles kan in de resterende vijf maanden. En als er geen ruimte is om de begroting in de breedte verder te vergroten, zullen wij binnen de bestaande ruimte keuzes

moeten maken. Dat wordt één van de grote uitdagingen in de komende debatten. Wij behandelen vandaag niet alleen tabellen, bedragen, ramingen en beleidsprogramma's. Wij behandelen vandaag ook het vertrouwen van het volk in het bestuur van dit land.

En dat vertrouwen staat onder druk.

Mensen vragen terecht: wat verandert er nu werkelijk? Waarom voelt het leven voor veel gezinnen nog steeds zwaar? Waarom blijven de prijzen drukken op de portemonnee? Waarom zijn zorg, onderwijs, infrastructuur, veiligheid en publieke dienstverlening nog niet op het niveau dat mensen verdienen?

Die vragen zijn terecht.

Een serieuze coalitie wuift die vragen niet weg. Een verantwoordelijke coalitie doet niet alsof alles plotseling goed gaat. Een volwassen coalitie begint niet met triomfalisme, maar met erkenning. Ja, veel mensen voelen nog niet genoeg verbetering. Ja, veel problemen zijn nog steeds zichtbaar. Ja, sommige begrotingsposten lijken op oude patronen. Maar erkennen is niet hetzelfde als opgeven.

Juist omdat de situatie zwaar is, moeten wij eerlijk uitleggen wat deze begroting wél is. Dit is geen luxe-begroting. Dit is geen begroting van overvloed. Dit is geen begroting waarmee alles in één jaar kan worden opgelost.

Dit is een brugbegroting.

Een brug tussen crisis en herstel. Een brug tussen overleven en opbouwen. Een brug tussen schulddruk en toekomstige verdien capaciteit. Een brug tussen sociale nood vandaag en productie faciliteren voor morgen. Daarom beoordeelt onze fractie deze begroting langs drie vragen.

Eén: beschermt deze begroting het volk voldoende in een moeilijke periode?

Twee: brengt deze begroting de overheidsfinanciën verder onder controle?

Drie: legt deze begroting de basis voor productie, werkgelegenheid en toekomstige groei?

Want, voorzitter, een begroting die alleen bezuinigt zonder mensen te beschermen, is sociaal onverantwoord. Maar een begroting die alleen compenseert zonder productie te versterken, houdt het land gevangen in afhankelijkheid. De opdracht voor 2026 is daarom helder: beschermen, herstellen en produceren.

Voorzitter,

Laat mij beginnen met de hoofdcijfers.

De totale uitgaven voor 2026 bedragen volgens het Financieel Jaarplan SRD 77,477 miljard. De totale ontvangsten bedragen SRD 64,614 miljard. Dat betekent een tekort van SRD 12,863 miljard, oftewel 5,1 procent van het BBP. De BBP-projectie voor 2026 bedraagt SRD 252,257 miljard. De personeelsuitgaven bedragen SRD 18,305 miljard en de beleidsprogramma's zijn begroot op SRD 54,818 miljard.

Dat zijn grote bedragen. Die moeten wij niet kleiner maken dan ze zijn. De totale uitgaven stijgen fors ten opzichte van de Ontwerpbegroting: een stijging van SRD 16,346 miljard. Ook stijgen de operationele uitgaven met SRD 2,392 miljard, vooral in de personele sfeer. Dat vraagt om politieke eerlijkheid.

Het volk heeft recht op uitleg. Niet alleen op cijfers. Niet alleen op technische toelichting. Maar op een helder verhaal: waaraan wordt het geld uitgegeven en wat krijgt de samenleving ervoor terug? Onze fractie zal daarom niet alleen kijken of de begroting boekhoudkundig klopt. De vraag is: werkt deze begroting voor het volk?

Voorzitter,

Het eerste grote punt is sociale bescherming. In tijden van herstel mag de samenleving niet aan haar lot worden overgelaten. Macro-economische stabiliteit is belangrijk, maar stabiliteit zonder sociale bescherming is geen echte stabiliteit. Als ouderen onzeker zijn, als gezinnen hun basisbehoeften niet kunnen betalen, als ouders worstelen met schoolkosten, als ziekenhuizen onder druk staan, dan kan geen enkel macro-economisch cijfer ons geruststellen.

Daarom is het belangrijk dat de sociale ministeries in deze begroting een stevig aandeel hebben. Als wij kijken naar Sociale Zaken en Volkshuisvesting, Onderwijs, Wetenschap en Cultuur, Volksgezondheid, Welzijn en Arbeid, en Jeugdontwikkeling en Sport, dan gaat het samen om ongeveer SRD 23,107 miljard. Dat is ongeveer 30 procent van de totale begroting.

In het overzicht dat voorligt, zien wij dat Sociale Zaken en Volkshuisvesting SRD 10,945 miljard omvat, Onderwijs, Wetenschap en Cultuur SRD 7,484 miljard, Volksgezondheid, Welzijn en Arbeid SRD 4,072 miljard, en Jeugdontwikkeling en Sport SRD 606 miljoen.

Voorzitter, dat is niet onbelangrijk.

Het laat zien dat deze begroting niet kiest voor koude sanering. Deze begroting probeert mensen overeind te houden terwijl het land financieel herstelt. Maar onze fractie zegt daar meteen bij: sociaal beleid moet niet alleen groot zijn in bedrag. Het moet ook goed zijn in uitvoering.

Daarom is het moeilijk te aanvaarden dat er mensen zijn die uit publieke middelen salaris ontvangen, maar niet daadwerkelijk aan het werk verschijnen. Dat ondermijnt niet alleen het vertrouwen van de belastingbetaler, maar doet ook geen recht aan de vele ambtenaren die wél elke dag hard werken voor het land. De “spookambtenaren” en de “non performers” moeten gelijk aangepakt worden. Begin hun salarissen te stoppen. We eisen concrete maatregelen met resultaten, Voorzitter. Later meer hierover.

Sociale steun die verkeerd terecht komt, is dubbel onrechtvaardig. Zij helpt niet de mensen die hulp nodig hebben en zij ondermijnt het vertrouwen van de samenleving in de overheid.

Daarom moet 2026 ook het jaar worden waarin sociale bescherming beter wordt georganiseerd. Minder willekeur. Minder versnippering. Meer digitalisering. Meer transparantie. Meer controle. En vooral: meer waardigheid voor de burger. De burger moet niet afhankelijk zijn van politieke gunst. De burger moet kunnen vertrouwen op een eerlijk systeem.

Het tweede grote punt is productie.

En hier wil onze fractie heel duidelijk zijn. Sociale steun houdt mensen overeind. Maar productie brengt het land vooruit. Wij kunnen armoede niet structureel bestrijden als wij alleen blijven compenseren. Wij kunnen de schuldenlast niet structureel verlagen als wij niet meer gaan verdienen. En wij kunnen koopkracht niet duurzaam verbeteren als onze economie niet productiever wordt. Daarom moeten wij kritisch kijken naar het productieblok in deze begroting.

In de kernproductieve ministeries zien wij Olie, Gas en Milieu, Economische Zaken en Ondernemerschap, Landbouw, Veeteelt en Visserij, Natuurlijke Hulpbronnen en Grondbeleid en Bosbeheer. Samen gaat het in het overzicht om SRD 6,972 miljard, ongeveer 9 procent van de begroting.

Wanneer wij infrastructuur en transport meenemen, dus Openbare Werken en Ruimtelijke Ordening, en Transport, Communicatie en Toerisme, dan komt het bredere productie- en economieblok uit op ongeveer SRD 13,335 miljard, oftewel circa 17 procent van de begroting. Voorzitter, dat onderscheid is belangrijk. Landbouw produceert niet zonder wegen. Toerisme groeit niet zonder infrastructuur. Ondernemers kunnen niet concurreren zonder energie, water, transport en digitale verbindingen. En olie- en gasontwikkeling heeft alleen zin voor het volk als er ook lokale capaciteit, lokale bedrijven, lokale werknemers en lokale instituties worden opgebouwd.

Mede daarom kijken wij reikhalzend uit naar een wet Local Content, zodat Surinamers niet slechts toeschouwers worden van deze ontwikkeling, maar daadwerkelijk kunnen deelnemen, meewerken, verdienen en meegroeien. Surinamers, en dus ook Surinaamse bedrijven, moeten maximaal worden betrokken bij de ontwikkeling van onze natuurlijke hulpbronnen. Dat geldt voor olie en gas, maar ook voor andere strategische sectoren.

In dat verband wil ik opnieuw aandacht vragen voor de positie van Surinaamse bedrijven bij Zijin. Ik heb eerder aangegeven dat lokale ondernemers daar op een zorgelijke manier worden weggedrukt. Dat kan niet de bedoeling zijn. Als natuurlijke hulpbronnen van Suriname worden geëxploiteerd, moet Suriname daar niet alleen via staatsinkomsten van profiteren. Suriname moet daar ook van profiteren via werkgelegenheid, opdrachten, kennisopbouw en kansen voor lokale bedrijven.

Ik heb hiervoor eerder aandacht gevraagd. Nu verwacht ik daadwerkelijke actie van de regering. Local content mag geen mooie term blijven. Het moet beleid worden. Het moet wetgeving worden. En het moet in de praktijk worden afgedwongen. Productie is niet alleen een ministerie. Productie is een keten.

Het gaat om landbouw en voedselzekerheid. Het gaat om ondernemerschap en kleine bedrijven. Het gaat om toerisme en dienstverlening. Het gaat om energie en water. Het gaat om transport en logistiek. Het gaat om olie en gas, maar ook om de vraag hoe Suriname daaruit duurzame waarde haalt.

Voorzitter, onze fractie zal daarom bij de uitvoering van deze begroting telkens deze vraag stellen: hoeveel banen levert het op in de particuliere sector? Hoeveel productie levert het op? Hoeveel export levert het op? Hoeveel kostenverlaging levert het op? En hoeveel betere dienstverlening levert het op voor het volk?

Wij moeten af van begrotingen die alleen geld verdelen. Wij moeten toe naar begrotingen die waarde creëren.

Voorzitter,

Dan kom ik bij een kritiek die in de samenleving leeft: er is weinig veranderd. Die kritiek moeten wij niet arrogant beantwoorden. Wij moeten haar serieus nemen. Want voor de burger telt niet of een beleidsnota anders klinkt. Voor de burger telt of de school beter functioneert. Of het ziekenhuis medicijnen heeft. Of de weg begaanbaar is. Duizenden mensen hebben bijvoorbeeld dagelijks last van de slechte staat van de Van 't Hogerhuysstraat. Hierover later meer.

Voor de burger telt of de prijs in de winkel betaalbaar is. Of de overheid sneller en eerlijker werkt. Of jongeren perspectief hebben. Of ondernemers minder worden tegengewerkt.

Daarom begrijp ik dat mensen zeggen: wat is er nu werkelijk veranderd? Maar, voorzitter, laat ons ook eerlijk zijn. Niet elke vorm van continuïteit is verkeerd. Je gooit bijvoorbeeld moeizaam opgebouwde etnische harmonie niet overboord alleen maar om anders te lijken. Wat goed is voor etnische harmonie, moet worden voortgezet. Wat fout is, moet worden gecorrigeerd. Wat ontbreekt, moet worden toegevoegd.

Dat is geen gebrek aan visie. Dat is verantwoordelijkheid. Verandering zit niet in het kapotmaken van alles wat er lag. Verandering moet zitten in betere uitvoering, strakkere controle, duidelijkere prioriteiten en een sterkere productieve richting. Wij veranderen door eindelijk uit te voeren, te meten en te leveren. En precies daarop zal onze fractie deze regering beoordelen. Niet alleen op voornemens. Niet alleen op beleidswoorden. Maar op uitvoering.

Voorzitter,

Dan het meest besproken onderwerp: de staatsschuld en het lenen. Hierover moeten wij helder zijn. Niet defensief. Niet ontwijkend. En ook niet zo technisch dat de politieke werkelijkheid uit beeld raakt. Volgens het Staatsschuldenplan bedroeg de staatsschuld per ultimo december 2025 SRD 189,9 miljard, wat neerkomt op ongeveer USD 4,9 miljard. De effectieve schuld-bbp-ratio bedroeg 108,7 procent op basis van het geschatte BBP-cijfer voor 2025 van het IMF. Dat is geen gewoon cijfer. Dat is druk op de begroting. Dat is druk op onze beleidsruimte. Daarom moeten wij de zorgen van het volk over lenen serieus nemen.

Maar er is ook een verschil tussen lenen om zomaar uit te geven en herfinancieren om een financiële wurggreep te verlichten. Er is een verschil tussen nieuwe consumptieve schuld en

het herschikken van oude schuld. Er is een verschil tussen geld lenen en schuldbeheer dat nodig is om achteruitgang te voorkomen, aflossingsdruk te spreiden en ademruimte te creëren.

Het Staatsschuldenplan geeft aan dat op 6 november 2025 een liability management operation is afgerond, waarbij voor ruim USD 1,575 miljard aan internationale obligaties is uitgegeven met looptijden van vijf en tien jaar, tegen rentetarieven van respectievelijk 7,7 procent en 8,5 procent.

De opbrengst is gebruikt voor de terugkoop van de Eurobond met vervaldatum 2033 en het Value Recovery Instrument, voor rentebetalingen op nieuwe obligaties tot en met mei 2028, en voor vervroegde aflossing van schulden bij onder meer ICBC, ABN AMRO en KBC Bank. Dat is een belangrijk punt.

Wie alleen zegt: “er is USD 1,575 miljard geleend,” vertelt maar de helft van het verhaal en dus een hele leugen. De vraag is niet alleen hoeveel er is geleend, maar vooral: waarvoor is het gebruikt? Volgens de stukken was het hoofddoel herfinanciering. Oude verplichtingen vervangen. Zware aflossingsdruk verlichten.

Wij zullen steeds vragen: wat is het doel? Wat is de rente? Wat is de looptijd? Wat is het aflossingsprofiel? Wat zijn de risico's? Wat is het maatschappelijk rendement? En wat krijgt het volk ervoor terug? Want schuldbeheer zonder transparantie is geen goed bestuur.

Daarom zeg ik namens onze fractie:

Wij hebben niet doelloos geleend. Wij hebben geherfinancierd om ademruimte te kopen. Maar elke SRD en elke dollar schuld moet verklaarbaar, controleerbaar en toekomstgericht zijn.

Voorzitter,

Het Staatsschuldenplan laat ook zien dat onder meer de schuldproblematiek niet los kan worden gezien van wisselkoersrisico. Een groot deel van de schuld is in vreemde valuta. In de stukken wordt aangegeven dat 86 procent van de totale schuld in vreemde valuta is, en dat dit heeft bijgedragen aan de significante stijging van de schuld in SRD-termen.

Dat betekent dat Suriname kwetsbaar blijft zolang de economie onvoldoende deviezen verdient. En dat brengt ons terug bij productie. Want schuldbeheer is niet alleen een zaak van Financiën. Schuldbeheer is ook landbouwbeleid. Schuldbeheer is ook exportbeleid. Schuldbeheer is ook toerismebeleid. Schuldbeheer is ook energiebeleid. Schuldbeheer is ook goed bestuur. Schuldbeheer is ook goed onderwijs. Schuldbeheer is ook goede gezondheidszorg.

Als wij meer produceren, meer exporteren, meer waarde toevoegen en meer deviezen verdienen, worden wij minder kwetsbaar. Als wij dat niet doen, blijven wij afhankelijk van lenen, hulp, externe financiering en toekomstige olie-inkomsten. Daarom moet 2026 het jaar worden waarin wij de brug slaan van begrotingsdiscipline naar economische productie. Niet alleen bezuinigen. Niet alleen compenseren. Maar verdienen.

Voorzitter,

Ik wil ook stilstaan bij de kwaliteit en consistentie van de cijfers. Dat klinkt technisch, maar het is politiek belangrijk. Een parlement kan zijn controlerende taak alleen goed uitvoeren als de cijfers helder, actueel en onderling consistent zijn. Het volk kan de overheid alleen vertrouwen als de documenten begrijpelijk zijn en op elkaar aansluiten. In de stukken zien wij dat de Nota van Wijziging, het Financieel Jaarplan en het Staatsschuldenplan op hoofdlijnen dezelfde beleidsrichting ondersteunen. Maar op onderdelen sluiten de cijfers niet volledig op elkaar aan. Zo werkt het Financieel Jaarplan voor 2026 met een BBP-projectie van SRD 252,257 miljard en een begrotingssaldo van minus SRD 12,863 miljard in de Medium Term Fiscal Framework, de MTFF-tabel. Tegelijk bevat het Staatsschuldenplan op onderdelen andere cijfers en is het eerder opgesteld.

Het Staatsschuldenplan vermeldt ook het wettelijke traject richting het obligoplafond van 60 procent uiterlijk in 2029. Onze fractie vraagt dat de regering bij de uitvoering een duidelijke reconciliatietabel presenteert tussen de Nota van Wijziging, het Financieel Jaarplan en het Staatsschuldenplan.

Voorzitter,

Dan de prioriteiten van het beleid.

Uit de stukken blijkt dat het beleid voor 2026 gericht is op duurzame economische groei, versterking van de overheidsfinanciën via efficiënte belastinginning en zorgvuldig uitgavenbeheer, verbetering van sociaal beleid en armoedebestrijding, investeringen in infrastructuur en publieke dienstverlening, en goed bestuur. Dat zijn op zichzelf juiste prioriteiten.

Maar prioriteiten zijn pas geloofwaardig als zij ook zichtbaar worden in uitvoering.

Daarom wil onze fractie vijf duidelijke uitvoeringsvoorwaarden verbinden aan deze begroting. Ten eerste: sociale middelen moeten doelgericht worden ingezet. Wij willen dat sociale steun terechtkomt bij wie haar echt nodig heeft. Niet bij wie de beste connecties heeft. Niet bij wie het hardst roept. Maar bij de kwetsbare burger die recht heeft op bescherming. Wij moeten vaart maken met het opschonen van de verschillende bestanden en administraties. Er zijn in de afgelopen periode te veel signalen, klachten en schandalen geweest rondom misbruik, onrechtmatige betalingen en gebrekkige controle.

Onze fractie wenst daarom concreet van de minister te vernemen welke acties inmiddels zijn ondernomen. Welke onregelmatigheden zijn vastgesteld? Hoeveel zaken zijn administratief gecorrigeerd? Hoeveel aangiften zijn gedaan? En welke stappen heeft het Openbaar Ministerie tot nu toe ondernomen?

Ten tweede: productieve uitgaven moeten worden getoetst op resultaat. Elke grote uitgave in landbouw, ondernemerschap, toerisme, infrastructuur, energie, water en transport moet gekoppeld worden aan concrete doelen: banen, productie, export, lagere kosten of betere dienstverlening.

Ten derde: leningen moeten volledig transparant worden verantwoord. Bedrag, rente, looptijd, bestemming, aflossingsprofiel en risico's moeten inzichtelijk zijn. En het parlement moet daar periodiek over worden geïnformeerd. Omdat er in de samenleving en in dit parlement veel vragen leven over de aangegane leningen, acht ik het van belang om het debat zoveel mogelijk op basis van feiten te voeren. Daarom presenteer ik u alvast het volgende overzicht, zodat duidelijk wordt welke leningen zijn aangegaan, met welk doel en in welke mate sprake is van herfinanciering dan wel nieuwe financiering.

Ten vierde: de uitvoering moet per kwartaal worden gerapporteerd. Niet alleen hoeveel is uitgegeven, maar waaraan. Welke projecten zijn gestart? Welke zijn vertraagd? Welke resultaten zijn bereikt? Welke obstakels zijn er?

SCHULDBEHEER

Leningen 2020-2025, herstructurering 2026 en vervroegde aflossingen

1 Leningen afgesloten in de periode juli 2020 – maart 2025

USD 2,2 mld

2 Uitgegeven staatsobligaties

Bedrag - datum	Doel	Looptijd	Rente
USD 525 mln – nov. 2025	Herfinanciering	5 jr (2030)	7,7%
USD 1.050 mln – nov. 2025	Herfinanciering	10 jr (2035)	8,5%
USD 265 mln – feb. 2026	Sociale projecten + herfinanciering	10 jr (2035)	8,5%

3 Herstructurering & vervroegde aflossingen

Herstructurering	USD 1,7 mld <i>(hoofdsom + rente)</i>
Vervroegde aflossingen	USD 1,2 mld <i>(hoofdsom + rente)</i>
Sociale projecten *	USD 186 mln

* waaronder gezondheidszorg, onderwijs, landbouw, digitalisering en woningbouw.

4 Financieel voordeel

Besparing door vervroegde aflossingen **USD 519 mln**

Verminderde rentelasten (2 jaar) **USD 304 mln**

Totale besparing USD 823 mln

Ten vijfde: de overheid moet zelf efficiënter worden. Het volk kan niet telkens worden gevraagd offers te brengen terwijl de overheid niet zichtbaar beter, sneller en transparanter wordt.

Voorzitter,

In dat kader wil ik ook ingaan op de begrotingen van het Kabinet van de President en het Kabinet van de Vicepresident. Op het eerste gezicht vallen deze bedragen op. Voor het Kabinet van de President gaat het om circa SRD 1,372 miljard en voor het Kabinet van de Vicepresident om circa SRD 540 miljoen. Het is begrijpelijk dat burgers en volksvertegenwoordigers daar vragen over stellen.

Maar juist daarom is het belangrijk om goed uit te leggen wat onder deze begrotingen valt.

De Memorie van Toelichting maakt duidelijk dat onder het Kabinet van de President niet slechts één klein kabinet valt. Daaronder ressorteren meerdere directoraten en instituten van de Staat, waaronder:

1. Het Instituut van de First Gentleman;
2. De Presidentiële Beveiliging en Inlichtingen en het Directoraat Nationale Veiligheid;
3. Het Directoraat Communicatie Dienst Suriname als onderdeel van Communicatie;
4. Het Kabinet van de President;
5. De Staatsraad;
6. Het Directoraat Bestuurlijke en Administratieve Aangelegenheden;
7. Het Directoraat Centraal Beleidscoördinatie en Monitoring;
8. het Directoraat E-Government;
9. Het Directoraat Algemene Zaken; en
10. Het Onafhankelijk Kiesbureau.

Volgens de toelichting gaat het daarbij om meer dan 2.200 medewerkers, verdeeld over 10 verschillende gespecialiseerde diensten. Het gaat dus niet alleen om de medewerkers die werkzaam zijn op het Kabinet van de President tegenover de Palmentuin.

Ook onder het Kabinet van de Vicepresident vallen meerdere functionele eenheden, met in totaal ruim 500 medewerkers. Voorzitter, deze toelichting is nodig. Zij voorkomt dat het beeld ontstaat alsof deze bedragen uitsluitend bestemd zijn voor persoonlijke kabinetten. Het gaat ook om staatsveiligheid, beleidscoördinatie, communicatie, e-government, verkiezingsgerelateerde taken en bestuurlijke ondersteuning. Maar uitleg is niet hetzelfde als een vrijbrief.

Grote bedragen vragen grote transparantie. Centrale staatsorganen moeten het voorbeeld geven in soberheid, efficiëntie en verantwoording. Daarom zegt onze fractie: waar functies noodzakelijk zijn voor veiligheid, bestuur, coördinatie en institutionele continuïteit, moeten zij adequaat worden gefinancierd. Maar elke dienst, elk directoraat en elke uitgave moet ook kunnen aantonen welke publieke prestatie daartegenover staat.

Ook aan de top van de Staat geldt: publieke middelen zijn geen vanzelfsprekendheid. Publieke middelen zijn een opdracht. Voorzitter, dit is de houding van onze fractie: wij steunen, maar

wij controleren. Wij dragen verantwoordelijkheid, maar wij blijven kritisch. Wij zijn coalitie, maar geen stempelmachine.

Voorzitter,

Dan de olieontwikkeling. Olie biedt Suriname perspectief. Dat mogen wij erkennen. De komende jaren kunnen bepalend zijn voor de toekomst van ons land. Maar olie is geen excuus om vandaag minder discipline te tonen. Olie mag geen slaapmiddel worden. Olie mag geen reden zijn om te zeggen: straks komt het goed, dus vandaag hoeven wij niet streng te zijn. Integendeel. Juist omdat er grote inkomsten aankomen, moeten wij nu onze instituties versterken. Nu onze begrotingsdiscipline verbeteren. Nu onze schuldstrategie op orde brengen. Nu zorgen dat toekomstige inkomsten niet verdampen in oude politieke gewoonten.

Want landen worden niet rijk door olie alleen. Landen worden rijk door goed bestuur over olie. Als wij de olieperiode ingaan met oude gewoonten, wordt olie geen zegen maar een gemiste kans. Daarom moet deze begroting niet worden gezien als wachten op olie. Deze begroting moet worden gezien als voorbereiden op verantwoordelijkheid door bijvoorbeeld daadwerkelijk de nodige voorbereidingen treffen voor de implementatie van de comptabiliteitswet.

Wij moeten investeren in mensen. In onderwijs. In technische vaardigheden. In lokale ondernemers. In infrastructuur. In gezondheidszorg. In toezicht. In transparantie. In instituties. Want als straks olie-inkomsten komen, moeten wij als land klaar zijn om die inkomsten verstandig te beheren.

Voorzitter,

Uiteindelijk gaat deze begroting niet over ministeries. Zij gaat over mensen. Over de moeder die elke dag rekt of zij uitkomt met haar geld. Over de vader die werkt maar toch voelt dat zijn inkomen te weinig waard is. Over de oudere die zekerheid wil. Over de jongere die werk zoekt en perspectief nodig heeft. Over de ondernemer die niet alleen regels wil, maar ruimte.

Over de patiënt die zorg nodig heeft. Over de leerkracht die betere omstandigheden verdient. Over de landbouwer die wil produceren maar wegen, financiering, water en afzet nodig heeft. Over het kind dat niet verantwoordelijk is voor schulden uit het verleden, maar wel recht heeft op een betere toekomst.

Voorzitter, dat is waarom begrotingsbeleid menselijk moet blijven.

Wij kunnen praten over BBP, schuldquote, primaire rekening, trekkingen en aflossingen. Dat moet ook. Maar achter elk cijfer zit een samenleving. De kern van deze begroting moet zijn: het volk beschermen, de Staat herstellen en de economie laten produceren.

Voorzitter,

Onze fractie ziet sterke punten in deze begroting. Er is een stevig sociaal blok. Er is aandacht voor onderwijs, zorg, jeugd en kwetsbare groepen. Er is een productieve component, vooral wanneer wij infrastructuur en transport meenemen. Er is een schuldstrategie. Er is een poging om de zware aflossingsdruk beheersbaar te maken. En er is een duidelijk besef dat Suriname zich moet voorbereiden op een nieuwe economische fase. Maar onze fractie ziet ook risico's. De schuld blijft hoog. Het tekort blijft aanzienlijk. De uitvoeringscapaciteit van de overheid is een zwakke plek. De productieve uitgaven moeten scherper worden gekoppeld aan meetbare resultaten.

Voorzitter,

Dit brengt mij bij het functioneren van het overheidsapparaat. Management op de ministeries en staatsbedrijven moet beter. Iedereen die uit publieke middelen een salaris ontvangt, moet ook daadwerkelijk worden ingezet ten dienste van de samenleving.

Laat mij daarbij duidelijk zijn: ambtenaren zijn niet het probleem. Suriname kent duizenden hardwerkende ambtenaren: leerkrachten, verpleegkundigen, politieagenten, administratieve krachten, technici, beleidsmedewerkers en vele anderen die dagelijks het land draaiende houden. Zij verdienen waardering en respect.

Maar juist uit respect voor die hardwerkende ambtenaren moeten wij optreden tegen situaties waarin mensen wel salaris ontvangen, maar niet of onvoldoende worden ingezet. Volgens mededelingen van de minister van Binnenlandse Zaken gaat het om meer dan 2.000 gevallen van ambtenaren die niet of onvoldoende op het werk verschijnen, terwijl zij wel salaris ontvangen. Ook zijn er signalen dat ambtenaren met een terbeschikkingstelling, de zogenaamde populaire TB, thuis zitten en toch worden doorbetaald.

Als dat inderdaad zo is, dan is dat maatschappelijk moeilijk verdedigbaar. Het gaat om publieke middelen. Het gaat om geld van de belastingbetaler. En wanneer dit de Staat jaarlijks honderden miljoenen SRD kost, dan moet dat geld beter worden ingezet: voor dienstverlening, onderwijs, zorg, veiligheid, productie en ondersteuning van mensen die het werkelijk nodig hebben.

Dit punt moet zakelijk, menselijk en juridisch correct worden aangepakt. Maar het moet wel snel, dit jaar nog, worden aangepakt. Wij kijken uit naar concrete resultaten. Onze fractie verwacht actie van de regering.

Wij vragen om een duidelijke inventarisatie per ministerie. Wie is actief in dienst? Wie is langdurig afwezig? Wie is ter beschikking gesteld? Wie kan worden herplaatst? Waar zijn de tekorten? Waar is overbezetting? En welke maatregelen worden genomen wanneer mensen zonder geldige reden niet werken?

Elke SRD aan loon moet gekoppeld zijn aan publieke waarde. Niet omdat wij ambtenaren willen aanvallen, maar omdat wij de werkende ambtenaar willen beschermen, de burger beter willen bedienen en publieke middelen eerlijk willen inzetten.

Daarom is onze steun aan deze begroting niet blind. Onze steun is waakzaam. Wij steunen stabiliteit, maar niet stilstand. Wij steunen sociale bescherming, maar niet verspilling. Wij steunen productie, maar eisen resultaat. Wij steunen herfinanciering waar nodig, maar niet lenen als gewoonte. Wij steunen de regering, maar controleren namens het volk. Dat is de rol van een verantwoordelijke coalitiefractie.

Voorzitter,

Ik wil afsluiten met het grotere beeld. Suriname bevindt zich in een overgangsfase. Wij komen uit een periode van economische onzekerheid, koopkrachtverlies en institutionele druk. Wij staan aan de vooravond van olie-inkomsten. Maar tussen die twee momenten ligt een brug.

Die brug heet 2026. En die brug moeten wij stevig bouwen. Daarom zegt onze fractie vandaag:

Deze begroting moet beschermen waar mensen kwetsbaar zijn.

Deze begroting moet herstellen waar de Staat financieel verzwakt is.

Deze begroting moet produceren waar het land te afhankelijk van is geworden.

Deze begroting moet controleren waar het vertrouwen is beschadigd.

En deze begroting moet leveren waar het volk te lang heeft gewacht.

Voorzitter,

Het volk vraagt niet om perfectie. Het volk vraagt om eerlijkheid. Het volk vraagt om richting. Het volk vraagt om uitvoering. Het volk vraagt om bestuur dat begrijpt dat elke SRD publieke middelen met respect moet worden behandeld.

Laat 2026 daarom het jaar worden waarin wij niet alleen praten over herstel, maar herstel zichtbaar maken. Niet alleen praten over productie, maar productie organiseren. Niet alleen praten over transparantie, maar transparantie afdwingen. Niet alleen praten over sociale bescherming, maar bescherming eerlijk en waardig maken. Niet alleen wachten op olie, maar ons voorbereiden op welvaart.

Onze fractie zal deze begroting beoordelen als een brugbegroting. Een begroting die het land door een moeilijke fase moet brengen, maar tegelijk de basis moet leggen voor een sterker

Suriname. Wij zullen kritisch blijven op de uitvoering. Wij zullen vragen blijven stellen over de implementatie.

Wij zullen aandringen op betere cijfers. Wij zullen toezien op sociale rechtvaardigheid. En wij zullen blijven hameren op productie, werkgelegenheid en goed bestuur. Want uiteindelijk is dat de opdracht:

Sociale steun houdt mensen overeind. Productie brengt het land vooruit. En goed bestuur zorgt ervoor dat elke SRD zichtbaar werkt voor het volk.

Voorzitter,

Met die houding, steunend waar het moet, kritisch waar het hoort, en altijd gericht op het belang van Suriname, zullen onze fractieleden hun bijdrage aan de behandeling van de begroting 2026 leveren.

Ik dank u voor uw aandacht.

